

NEDEN MÜZE? NASIL BİR MÜZE?

Prof. Dr. MEHMET ZEKİ KUŞOĞLU

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Resim Eğitimi Bölümü öğretim üyesidir. Sanatçı ve ilim adamı olan Kuşoğlu'nun yayınlanmış çeşitli eserleri bulunmakta olup, çok sayıda Milli ve Milletlerarası bilimsel toplantılara katılmıştır.

Çoğumuz için eğitim sözü her alanda kullanılan cam simidir.

"Eğitimsiz bir toplumuz, yanlış eğitiliyoruz, eğitimimiz çağdaş değil, senin gibi eğitilmiş insana yaptığın bu hareket, sarfettiğin bu sözler yakışmaz" gibi.

Ben de bir eğitimci olarak her şeyi eğitime bağlıyorum. Bağlıyorum ama dünyayı bir okul olarak algılıyor ve ülkeleri sınıflara benzetiyorum. Ve diyorum ki, galiba topyekun sınıfta kaldık. Bütün bunları söylerken de ümitsizliğe kapılmıyorum. Çünkü ümitte hayat, ümitsizlikte ölüm vardır. Ayrıca iyilik güzellik adına daha yapılacak çok şey var. Gemi su alıyor ama batmasına müsaade etmemeliyiz.

Yıllarca, çeşitli yanlışlarımız sonucu, hem bizden önceki medeniyetlerin, hem de Selçuklu ve Osmanlı'nın eserlerini heba etmişiz, yok etmişiz. Dün bütün Memalik-i Osmanî'nin hayat tarzının sonucu büyük bir coğrafyada ortaya koydukları muhteşem eserler, bu gün ancak, müzeleri dolduracak veya müzelere dolacak kadar azalmıştır. İşte bu sayıları azalmış, siz diyin balına, ben diyeyim kelaynakların bir çatı altında korunması gerek. Ancak nasıl bir korumacılık. Depolayarak mı? Evet bugüne kadar yaptığımız yapabildiğimiz depolamak olmuş. Ancak bu depolamanın bir menfi bir de müsbet yönü olmuştur. Menfi yönü: Kapalı kalmaları ve yanlış istiflenmeleri neticesi çürümek, paslanmalar, dökülmeler sonucu çok sayıda eser harap olmuştur. Art niyetli insan faktörünü buna katmıyorum. Müsbet yönü çalınıp çırpılıp yok edilmesi engellenmiştir. Bunları, bazen devlete rağmen, bozan da devletle beraber akli selim sahibi insanlarca korunacak günümüze kadar gelebilmişlerdir. Sanatçı ve sanatseverlerin çabası olmasaydı bugün elde mevcut alanlarda kurda kuşa çoktan yem olmuştu. Şimdilere bundan sonra ne olacak sorusu karşımıza çıkıyor.

Eğer yukarıda sözünü ettiğimiz her işin başı eğitim ise herkes üzerine düşe-

Ebru zemin üzerine mâden kesme badis. Hat çeşidi-Celi sülüs. M. Zeki Kuşoğlu'nun eseridir.

Kafkasya Dağistan yöresine ait kemer parçaları, derin kalem oygulu ve savatlı M. Zeki Kuşoğlu arşivinden.

Gümüş Osmanlı fincan zarfı. M. Zeki Kuşoğlu arşivi.

Savat işçilikli gümüş Van kemeri. M. Zeki Kuşoğlu arşivi.

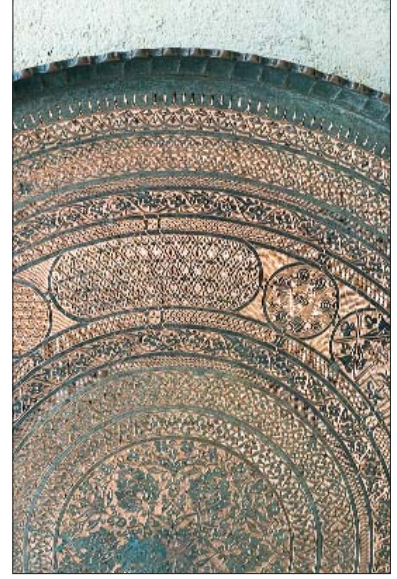
ni yapmalı. Peki nasıl bir müze kurmak bu işe yardımcı olur sorusunu bana sorarsanız: Bir müzede, eserlerin korunacağı birimleri yaparken çalışanların ve ziyaretçilerinin beraberinde getirdikleri çocukları için oynarken, dinlenirken, içinde dünü öğrenebilecekleri açık ve kapalı birimlerin olması gerekir. Buralarda sanat tarihi ve çocuk pedagojisini tahsil uzman hocalara gerek vardır. Buralarda geleceğimiz düşünülürken sarımsak sirke hesabı yapılmamalıdır. Okul öncesi eğitimsizliğimizin ve güzel sanatlara değer vermeyişimizin (güzel sanatlar eğitimi, bir eser ortaya koyup kopmamaktan ziyade, onu sever, anlar, korur, onunla dinlenir, zevklenir,

Eskişehir taşı üzerine yine Eskişehir taşı oyular yapılmıştır. "Hüsn-ü savt gıda errub" (Güzel name, rubun gıdasıdır) mealinde celi süslü istif. Zeki Kuşoğlu tarafından yapılmıştır.

Susam çiçekli M. Düzgünman Ebrusu. M. Zeki Kuşoğlu arşivinden. Arşivde yüzün üzerinde çeşitli ebrular mevcuttur.

Selçuk desenleri ve kalem işçiliği göz önüne alınarak, Gaziantep'te Hanifi usta tarafından işlenmiş divan sinisi detayı.

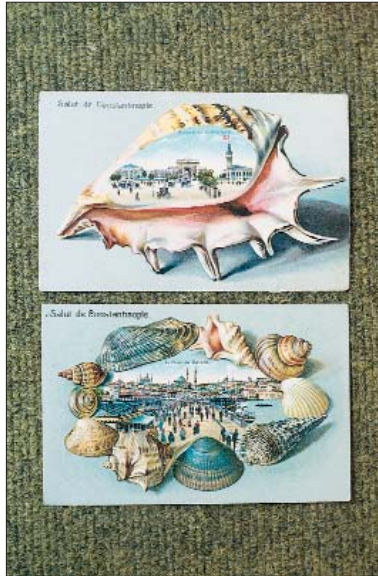
sıkıntılarını unutu, hayata bağlanır ol-
maktır) sonucunda hayratta ısırgan, ze-
rafetten uzak, kırıcı, küskün bunalımlı
toplum olduk.

Müzeler toplumun bafızası ve milletlerin
üzerlerinde yaşadıkları toprakların tapusudur.
O sebepledir ki müzeler çok iyi okun-
malıdır. Okumanın yalnızca kitap oldu-
ğunu düşünenler yanılmışlardır. Oku-
mak anlamak ile eşdeğerdir. Öyle ise
bakmak ve görebilmek de okumaktır.

Müzeler kurulurken ikinci önemli hu-
sus ise dünü ve günü anlatan güzel bir
kütüphanesi olmalıdır. Bu kütüphane
günümüz anlayışına göre tanzim edil-
meli milletler arası iletişime bağlı ve
araştırmacılara açık olmalıdır. Yukarıda
söylediğim hususlar ve daha söyleye-
ceklerimle esas temas etmek istediğim
nokta, tıpkı Osmanlı'daki külliyeler gibi
içinde çeşitli etkinliklerin olabileceği insanı ma-
nen doyuran bir müzeler olmasıdır. Dündeki

Deve derisinden oyulmuş Hacıvat Karagöz serisinden Himmet Ağa (Türk) tasviri. M. Zeki Kuşoğlu tarafından yapılmıştır.

Deniz mabsullerinin çerçevelediği iki İstanbul kartpostalı. M. Zeki Kuşoğlu arşivinden. Arşivde binin üzerinde kartpostal mevcuttur.

Analı kuzulu tabir edilen mineli muska gerdanlık M. Zeki Kuşoğlu arşivinden.

Artukoğullarından resimli batır para. M. Zeki Kuşoğlu'nun özel arşivinden.

Ankara Ulus'taki heykel grubu açılışı için yapılmış çok az sayıda bronz madalyonun arka yüzü. M. Zeki Kuşoğlu özel arşivinden

Gümüş kakma Osmanlı arması Ayna arkası olarak M. Zeki Kuşoğlu tarafından yapılmıştır.

güzellikleri görme yalnızca onlara hayran olmamızı gerektirmemeli, gerektirmemeli diyorum çünkü müzeler bugüne kadar sanki o işlevi yerine getiriyormuş gibi algılanmıştır. Halbuki müzelerin kişilerin öldükten sonra yaşaması, unutulmaması için hakiki kalıcı eserler ortaya koyması fikrini aşılması gerekir. Böylelikle insanlar kalıcı eserler yapmaya yönelirler.

Üçüncü önemli husus ise müzelerin iş ocaklarına sahip olmalarıdır. Bu ocaklar iki yönden çok önemlidir. Birincisi sergilenen eşyaların zamanla bozulmalarıdır. Bunların belli aralıklarda bakımını yapılması gerekir. İkinci önemli yanı, yerli ve yabancı ziyaretçilerin gezip beğendikleri eserlerin en azından minyatür kopyalarına sahip olmak arzusudur. Düşünün bir kere, müzemizi ziyaret edip oradan bir tıpkı yapımaya sahip olan bir yabancı evrenin bir köşesinde o eseri seyrederse bizi daima hatırlar. Görmezse unuttur. İşte iş ocakları bu sebeplerle çok önemlidir. Ayrıca özel müzelerin bütçesine önemli katkılarda bulunmuş ve müzelerde ayrıca bu sanatçıları barındırarak başka bir hizmeti gerçekleştirmiş olurlar.

Dördüncü yapı külliye içinde konferans ve sergi salonları olmalıdır. Konferanslar gerek meslek içi eğitim gerekse ilme ve halka hizmet vermeleri açısından çok önemlidir. Başka yerlerde konferans salonları olabilir, olmalıdır, ancak müze bünyesinde olan bu yapılar müzenin göbekbağı mesafesindedir. Sergi salonları da öyle. Gerek sergiyi

açan gerek sanatçının yakınları, gerekse ziyaretçiler bu vesile ile müze ile bütünleşirler. 1980'den bu yana Topkapı Sarayı Müzesi'nde açtığım beş sergimde bunları çok iyi gözledim ve her açışında ben de müzede yeni güzellikler keşfettim. Hala gözüm ve gönlüm oralardadır ve her fırsatta Sarayı ziyaret ederim. Yeri gelmiş iken Topkapı Sarayı ve Arkeoloji Müzesi yetkililerini bütün zorluklara rağmen özveri ile çalıştıkları için kutlamalıyım. Çoğu kere de kültür adamlarından çektiklerini yakından bilenlerden biriyim.

Müzelerin şu veya bu şekilde halka açık lokantalar da olmalıdır. Çünkü müzeler bir çırpıda gezilecek yerler değildir. *Onun için lokanta, dinlenme alanları kitap ve minyatür eser satışlarının yapıldığı yerler müzeler hayata verir.*

Yine müzeler için önemli gördüğüm dünün canlandırıldığı film veya videoların gösterildiği alanlar da çok önemlidir. Benim bu söylediklerime şüphesiz siz okuyanın da katacağı şeyler de olacaktır.

Genel kanaatim odur ki, müzeler dünün yaşandığı, yarınların planlandığı alanlar olmalıdır. Son olarak bu ilmi toplantı vesilesiyle *Eyüp Sultan'da yaşanan bir müze kurulmalıdır* diyorum. Ve bu da en çok Eyüp Sultan'a yakışıır.

Not: *Bana imkan tanınır ise özel müzemi Eyüp Sultan'da kurmak isterim. Tebliğimde sunduğum saydamlar, müzem için topladığım eserlere bir kaç örnektir. (*)*

* Sn. Kuşoğlu'nun üzerinde basmasıyla durduğu Eyüp Sultan'da bir müze meselesini Belediyemiz ciddi bir şekilde takip etmektedir. Nasıpsa yakında bununla ilgili gelişmeleri ilgililere ve kamuoyuna açıklayacağız. (Yay. Notu)